

УДК:378.6:61.016:616.89:614.253.8]-054.6-057.875

Скрипніков А.М., Животовська Л.В., Боднар Л.А.

Українська медична стоматологічна академія, м.Полтава

**ФОРМУВАННЯ ГУМАННОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПАЦІЄНТІВ
ПСИХІАТРИЧНОЇ КЛІНІКИ ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ ВИХОВНОЇ
РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ-ІНОЗЕМЦЯМИ НА КАФЕДРІ
ПСИХІАТРІЇ, НАРКОЛОГІЇ ТА МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Охарактеризовано один з аспектів виховної роботи зі студентами-іноземцями на кафедрі психіатрії, наркології та медичної психології, спрямований на формування гуманного ставлення до пацієнтів із психічними розладами. Детально описано форми навчально-виховного процесу, що застосовуються для аналізу проблеми стигматизації психічно хворих, та окреслено провідні шляхи її розв'язання.

Ключові слова: студенти-іноземці, виховання, гуманність, стигматизація.

Охарактеризован один из аспектов воспитательной работы со студентами-иностранцами на кафедре психиатрии, наркологии и медицинской психологии, направленный на формирование гуманного отношения к пациентам с психическими расстройствами. Подробно описаны формы учебно-воспитательного процесса, которые применяются для анализа проблемы стигматизации психически больных и определения основных путей ее решения.

Ключевые слова: *The article describes one aspect of educational work with foreign students in the department of psychiatry, narcology and medical psychology, aimed at the formation of humane attitude for patients with mental disorders. The authors describe in detail the forms of the educational process that are used to analyze the problem of stigmatization of mentally ill patients and to determine the main ways to solve it.*

Keywords: *foreign students, upbringing, humanity, stigmatization.*

Відомо, що професія лікаря – найгуманніша з усіх професій на Землі. Усе життя лікаря – це здобуття нових знань, нового досвіду, який іноді змушує відмовитися від старого й звичного, невтомний пошук, боротьба із самим собою за формування власної особистості в моральних межах, припустимих і усталених для професії.

Звісно, кожна медична спеціальність висуває свої додаткові вимоги до лікаря, але в їхній основі всеодно лежить моральний кодекс, тобто система зобов'язань, які приймає на себе лікар на все життя.

Перш за все, лікар має розуміти вимоги і відповідально ставитися до своїх обов'язків, бути уважним, доброзичливим і співчутливим до пацієнта, витриманим і привітливим у спілкуванні з хворим, який нерідко внаслідок хвороби може бути роздратованим. По-друге, для лікаря важливі й необхідні зацікавленість і любов до лікарської справи, цілеспрямованість і терпіння в досягненні лікувального результату, поєднання обачливості з рішучістю. Зрозуміло, що без любові до хворого лікар не лише буде гірше працювати, а й не буде досягати бажаного результату. Лікарський фах підходить лише людині, у якої хвороба викликає співчуття і бажання допомогти. Крім цього, лікар спілкується з хворою людиною, психіка якої може бути змінена. За таких умов лікар має проявити особливу чуйність, такт, розуміння пацієнта. Здатність управляти своєю поведінкою – особливо важлива умова роботи лікаря. Він може бути пригнічений, утомлений чи роздратований певними труднощами, але, незважаючи на це, з хворим він має бути бадьорим, привітним і володіти собою.

Такі позитивні риси лікаря не є вродженими чи незмінними, вони розвиваються внаслідок виховання і досвіду практичної роботи. Майбутній лікар за допомогою своїх учителів і старших колег розвиває в собі любов до своєї справи, до хворого. Розуміння обов'язку і співчуття, бажання допомогти стає силою, яка дозволяє долати численні перешкоди лікарської професії. Саме ці якості лікаря мають бути сформовані в нього під час

виховання й освіти викладачами, а також постійної роботи над собою, самовиховання [3, с.123-125; 4, с. 10].

Формування гуманного ставлення до пацієнтів розпочинається з перших курсів навчання в медичному виші та безперервно триває впродовж усієї професійної діяльності лікаря.

На кафедрі психіатрії, наркології та медичної психології проводиться підготовка іноземних студентів з двох дисциплін: «Психіатрія та наркологія» і «Медична психологія» на 3 і 4 курсах – саме в цей період найбільше формується особистість лікаря. Провідна мета цієї підготовки – сформувати лікаря-професіонала. Це означає не тільки опанування студентами основних професійних знань і навичок із психіатрії, а й формування в них деонтологічного підходу і гуманного ставлення до пацієнтів психіатричної клініки [4, с. 140], оскільки особливістю для студента на нашій кафедрі є спілкування з пацієнтами з психічними розладами. На лекціях і практичних заняттях викладачами кафедри значна увага приділяється виховній роботі зі студентами-іноземцями. Педагоги постійно наголошують на тому, що у своїй повсякденній праці лікарі мають насамперед якомога більше орієнтуватися на потреби і раціональні бажання пацієнтів, аби максимально їх задовольнити.

Викладачі кафедри постійно звертають увагу студентів на необхідність обговорення з пацієнтом і членами його родини плану та очікуваних результатів лікування, дотримуючись принципу належної лікарської практики з отриманням письмової інформованої згоди хворого і його родичів щодо будь-яких медичних втручань.

На заняттях зі студентами наголошуємо на неприпустимості застосування жорстких обмежень для психічно хворих, які перебувають у стаціонарі (звісно ж, з урахуванням їхнього психічного стану і протоколу лікування), що дозволяє максимально проявлятися особистій індивідуальності пацієнта навіть на стаціонарному етапі лікування.

Викладачі пояснюють студентам, що спілкування майбутнього лікаря з пацієнтами не має обмежуватися тільки призначенням лікування. Лікар має брати активну участь у житті пацієнтів, у організації їхнього дозвілля, підтримувати з ними емоційно-особистісні зв'язки, тим самим сприяючи формуванню партнерських відносин і з самим пацієнтом, і з членами його родини. Викладачі кафедри постійно наголошують на необхідності обговорення з психічно хворими та їхніми родичами особливостей психічної хвороби, не створюючи з цього таємниці.

Крім цього, на нашій кафедрі в навчально-виховному процесі студентів-іноземців приділяється належна увага проблемі стигматизації психічно хворих, оскільки вона актуальна не лише для України, а й інших країн. Науковці стверджують, що більшість людей сприймають психічно хворих як повноцінних членів суспільства, але в цілому схильні уникати ближчих взаємин, наприклад, працювати або жити з ними. Крім цього, доведено факт наявності стигматизації не лише з боку суспільства, а і серед самих лікарів. За даними дослідження, проведеного у Великій Британії (1996р.), установлено, «що лікарі стигматизують хворих з психічними розладами навіть більше за суспільство». Це підтвердили дослідники Національного інституту психічного здоров'я, які наголосили, що особливу увагу слід звернути на стигматизацію пацієнтів під час лікування в психотерапевта [1, с. 161].

Тому, виховуючи іноземних студентів, зусилля спрямовуємо на аналіз проблеми стигматизації та шляхи її подолання. З цією метою в рамках навчально-виховного процесу на кафедрі налагоджена взаємодія «студент-викладач» і «студент-студент» у різних форматах: «наукова дискусія», «мозковий штурм», «круглий стіл», «рольові ігри». Під час такого інтерактивного спілкування студенти розповідають про особливості надання психіатричної допомоги і ставлення до пацієнтів із психічними розладами у своїх рідних країнах.

Так, натеper розроблено і впроваджено багато способів подолання стигматизації психічно хворих людей. Нижче наведені основні з них:

1. Повне інформування населення щодо проблеми психічних розладів і неприпустимості неналежного ставлення до психічно хворих осіб. Це різні публікації в мас-медіа, громадські заходи, марафони, тематичні книги, написані доступною мовою.

2. Якісні комунікації між пацієнтами про успішне подолання хвороби. Важливим моментом є залучення знаменитих людей, готових поділитися своїм досвідом і підбадьорити своїм прикладом: «життя на діагнозі не закінчується», «якість життя у твоїх руках» тощо.

3. Створення спеціальних організацій, які допомагають займатися профілактикою психічних розладів у навчальних, робочих та інших установах [2].

Ці відомі способи подолання стигматизації активно обговорюються зі студентами й аналізується можливість їх упровадження з урахуванням форми державного правління, адміністративно-територіального устрою, законодавчої бази, етнокультурних традицій тієї чи іншої держави.

Таким чином, поряд із навчальним процесом на кафедрі психіатрії, наркології та медичної психології з майбутніми лікарями-іноземцями проводиться активна виховна робота, що сприяє формуванню гуманного ставлення до пацієнта з цінуванням і розвитком його особистості, врахуванням потреб і бажань.

Література

1. Клименко В.І. Проблема стигматизації та самостигматизації при організації психіатричної допомоги (огляд літератури) / В.І. Клименко, Ю.В. Анісімова //Україна. Здоров'я нації. – 2012. – № 1(21). – С.160–163.

2. Проблема стигматизации в психиатрии[Электронный ресурс] / Т.Н. Кишка // Медицинская психология. — Режим доступа к журн.: https://www.b17.ru/article/stigmatization_is_a_problem_of_psychiatr/

3. Розвиток адаптивності іноземних студентів-першокурсників із

метою збереження і зміцнення психосоматичного здоров'я та формування здорового способу життя / Т. О. Лещенко, В. Г. Юфименко, І. В. Самойленко, В. І. Владимірова // Формування здорового способу життя студентів-медиків засобами освіти : матеріали Всеукр. конф. – Полтава, 2011. – Ч. 2. – С. 123–125.

4. Сучасні аспекти виховного процесу у вищих навчальних закладах України: матеріали міжрегіональної науково-практичної конференції, (Львів, 26-27 жовтня 2000р.) / Головне управління охорони здоров'я Львівської обласної державної адміністрації, Управління освіти Львівської обласної державної адміністрації. – Львівський державний медичний університет ім. Данила Галицького, 2000. – 157 с.